

Załącznik do Uchwały Nr LXXVI/390/2023
Rady Powiatu Łosickiego
z dnia 29 listopada 2023 r.

**PROGRAM KOREKCYJNO-EDUKACYJNY
DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC DOMOWĄ
W POWIECIE ŁOSICKIM
NA LATA 2023 - 2028**

SPIS TREŚCI

Wstęp	str. 3
I. Podstawa prawna	str. 5
II. Cele programu	str. 5
III. Realizacja programu	str. 6
1. Założenia programu	str. 6
2. Czas realizacji programu	str. 6
3. Realizator programu	str. 6
4. Adresaci programu	str. 7
5. Nabór uczestników i zasady uczestnictwa	str. 7
6. Sposób realizacji programu	str. 8
IV. Partnerzy programu	str. 10
V. Źródła finansowania programu	str. 11
VI. Monitoring	str. 11
VII. Zagrożenia realizacji programu	str. 12

WSTĘP

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tj. Dz.U. z 2021 r., poz. 1249 ze zm.) przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia;
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną;
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę;
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej;
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Zjawisko przemocy domowej jest bardzo powszechne, z którym boryka się wiele współczesnych rodzin i dotyczy zazwyczaj osoby bliskie. Przemoc domowa występuje w rodzinach o zróżnicowanym statusie społecznym, zazwyczaj zdarza się w domach rodzinnych, w zamkniętym kręgu osób.

Przywołana wyżej ustawa nakłada na organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej oraz stosujących przemoc.

Na terenie powiatu łosickiego działają instytucje, które udzielają pomocy osobom poszkodowanym w wyniku przemocy, są to między innymi: policja, ośrodki pomocy społecznej, służba zdrowia. Jednostki te najczęściej zajmują się niesieniem pomocy osobom doznającym przemocy domowej lub będącym świadkiem przemocy. Osoba doznająca przemocy objęta jest bezpłatną pomocą w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej szczegółowo określa zakres prowadzonej pomocy.

Mało powszechne jest podejmowanie współpracy ze sprawcą stosującym przemoc domową, wobec której powinno stosować się środki mające na celu zapobieganie ich

kontaktowaniu się z osobami doświadczającymi przemocy domowej, a także programy korekcyjno-edukacyjne czy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową.

Programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową mają na celu powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy oraz rozwijanie umiejętności samokontroli i rozwiązywania problemów bez stosowania przemocy. Program ten realizowany jest w formie spotkań indywidualnych lub grupowych i jest prowadzony przez specjalistów w dziedzinie przeciwdziałania przemocy domowej, dających gwarancję wysokiej jakości usług, w tym przez psychologów, pedagogów, terapeutów i psychoterapeutów.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej, Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie nakładają na powiat zadanie opracowania i realizacji programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową. Mając na uwadze realizację tego obowiązku został opracowany „Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową w powiecie łosickim na lata 2023 – 2028”, którego celem jest ograniczenie zjawiska przemocy.

I. PODSTAWA PRAWNA

Podstawą prawną regulującą zjawisko przemocy domowej jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w domowej (tj. Dz.U. z 2021 r., poz. 1249 ze zm.) oraz Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Ponadto podstawą prawną do opracowania i realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego są akty wykonawcze do w/w ustawy oraz strategiczne dokumenty o charakterze lokalnym.

II. CELE PROGRAMU

Celem głównym programu jest zatrzymanie problemu stosowania przemocy poprzez powstrzymanie sprawców przed jej stosowaniem w wyniku oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Do osiągnięcia tego celu przyczynią się działania w ramach określonych celów szczegółowych:

- 1) zmiana przekonań odbiorców programów korekcyjno-edukacyjnych dotyczących stosowania przemocy domowej;
- 2) powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy;
- 3) rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia, w tym bardziej efektywne radzenie sobie z emocjami, w tym złością lub poczuciem krzywdy w sytuacjach trudnych;
- 4) zmniejszenie przez uczestników programu skali zachowań opartych na sile i przemocy;
- 5) wzrost świadomości na temat zjawiska przemocy domowej i konsekwencji jej stosowania;
- 6) poszerzenie katalogu zachowań osób stosujących przemoc domową o zachowania alternatywne do krzywdzących w celu budowania relacji interpersonalnych opartych na poszanowaniu domowników i postawie partnerskiej;
- 7) kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez użycia przemocy domowej;
- 8) uznanie przez osobę stosującą przemoc domową swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy;
- 9) uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

Określone cele szczegółowe są zgodne z Rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz.U. z 2023 r., poz.1163).

III. REALIZACJA PROGRAMU

1. Założenia programu

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową stanowi integralną część systemu przeciwdziałania przemocy. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne przyczynią się do faktycznej zmiany postaw i zachowań osób stosujących przemoc domową, a w konsekwencji do powstrzymania bądź ograniczenia przemocy, a także zwiększenia poczucia odpowiedzialności sprawców za własne czyny, ich zdolności do samokontroli agresywnych zachowań.

2. Czas realizacji programu

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych na terenie powiatu łosickiego prowadzony będzie w latach 2023-2028. W każdym roku prowadzenia programu zakłada się zrealizowanie co najmniej 1 pełnego cyklu programu. Realizator w ciągu roku może utworzyć nowy cykl programu korekcyjno-edukacyjnego pod warunkiem posiadania wymaganej ilości chętnych osób oraz środków finansowych na ten cel.

3. Realizator programu

Realizatorem programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy domowej w powiecie łosickim jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łosicach, zwane dalej PCPR.

Do realizacji programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych PCPR zatrudni na podstawie umowy cywilnoprawnej osobę prowadzącą konsultacje diagnostyczne oraz zajęcia grupowe bądź zleci wykonanie usługi. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne mogą być prowadzone przez osoby, które:

- 1) posiadają wykształcenie wyższe na kierunku praca socjalna, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej lub

2) posiadają tytuł zawodowy magistra na kierunku:

- a) psychologia, praca socjalna, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej lub
- b) innym, uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki lub resocjalizacji, lub

3) są terapeutami lub psychoterapeutami;

4) posiadają udokumentowany co najmniej 3-letni staż pracy w instytucjach lub innych podmiotach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej;

5) posiadają zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc domową.

4. Adresaci programu

Adresatami programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową są osoby dorosłe, mężczyźni i kobiety, stosujące wszelkie formy przemocy (fizycznej, psychicznej, seksualnej) wobec współmałżonki (współmałżonka), partnerki (partnera), rodzeństwa, rodziców, osób starszych, dzieci własnych lub przysposobionych, którzy identyfikują się z problemem przemocy oraz wykazują motywację do terapii.

W programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową mogą uczestniczyć osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych po zakończonym programie psychoterapii uzależnień.

5. Nabór uczestników i zasady uczestnictwa w programie

Uczestnictwo w programie korekcyjno-edukacyjnym winno być dobrowolne, jednak z uwagi na specyfikę grupy docelowej przy doborze uczestników wskazana jest współpraca instytucji pracujących z osobami stosującymi przemoc między innymi ośrodkami pomocy społecznej, zespołami interdyscyplinarnymi, kuratorami. Warunkiem przyjęcia do programu jest przyznanie się uczestnika do stosowania przemocy co, znajduje odzwierciedlenie w zawieranym kontrakcie.

Nabór uczestników do programu odbywać się będzie na podstawie:

- zobowiązania osoby na drodze sądowej do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym;
- skierowania przez zespół interdyscyplinarny do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym;
- pisemnej zgody uczestnika i zobowiązania do przestrzegania regulaminu uczestnictwa w programie.

W ramach selekcji i naboru uczestników dokonane będą diagnozy: wstępna i pogłębiona. Podstawą działań korekcyjno-edukacyjnych skierowanych do osób stosujących przemoc domową jest rzetelna diagnoza problemu przemocy i stanu funkcjonowania uczestnika programu. Wobec powyższego przed przystąpieniem do bezpośrednich oddziaływań niezbędne jest wstępne rozpoznanie diagnostyczne osób zgłoszonych czy też zgłaszających się do programu.

Przed przystąpieniem do programu osoba zostaje zapoznana z celami i przebiegiem programu. Przyjęcie do programu jest potwierdzone zawarciem kontraktu na aktywny udział w zajęciach.

Uczestnikiem programu nie może być osoba uzależniona od alkoholu, narkotyków innych środków odurzających, substancji psychoaktywnych albo środków zastępczych, chyba, że zakończyła terapię uzależnienia lub znajduje się na zaawansowanym etapie procesu terapeutycznego. Uczestnik biorący udział w programie zobowiązuje się do przestrzegania zasad zapisanych w kontrakcie sporządzonym w 2 egzemplarzach. Do głównych zasad należy zachowanie abstynencji od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w trakcie uczestnictwa. Uczestnik zobowiązuje się też do systematycznego udziału w proponowanych zajęciach grupowych i indywidualnych.

6. Sposób realizacji programu

Program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy domowej w jednym cyklu obejmuje 60 godzin, które realizowane będą w następujących formach:

- 1) Konsultacje diagnostyczne - co najmniej 2 godziny na uczestnika (spotkanie wstępne/rekrutacyjne i diagnostyczne).
- 2) Działania grupowe (grupa korekcyjno – edukacyjna) - cotygodniowe spotkania grupowe dla uczestników, łącznie 58 godzin dydaktycznych.

Podczas konsultacji diagnostycznych zbierane będą niezbędne informacje o uczestniku, rozpoznane będą ewentualne zaburzenia emocjonalne, psychiczne, które wymagają podejmowania innego rodzaju oddziaływań psychoterapeutycznych. Ponadto ustalone będą rzeczywiste okoliczności zgłoszenia się do programu, aktualna sytuacja rodzinna i zawodowa klienta. Prowadzący omówi tematykę zajęć, przedstawi zakładane cele programu oraz zasady uczestnictwa w nim. W wyniku udziału w konsultacjach wstępnych zawierane będą kontrakty z uczestnikami oraz sporządzana będzie odpowiednia dokumentacja.

W ramach zajęć grupowych będzie omawiana tematyka z zakresu psychospołecznego funkcjonowania człowieka, zjawiska przemocy w rodzinie, prawnych konsekwencji stosowania przemocy oraz konstruktywnych sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach. W ramach jednego spotkania grupy, pierwsza godzina zajęć będzie częścią psycho-edukacyjną, a kolejne przeznaczone będą na ćwiczenia praktyczne, mające na celu dostarczenie alternatywnych względem przemocy wzorców zachowań i postaw oraz służące rozwijaniu umiejętności samokontroli i konstruktywnej komunikacji.

Zajęcia dla osób stosujących przemoc domową będą realizowane w grupie do 20 osób. Zajęcia będą odbywać się cyklicznie według ustalonego wcześniej harmonogramu. Harmonogram działań grupowych w rozbiciu na rodzaj spotkań, godziny i dni zostanie ustalony z osobą prowadzącą po pierwszych spotkaniach rekrutacyjno-konsultacyjnych. Natomiast spotkania indywidualne z prowadzącym program będą ustalone indywidualnie z uczestnikami programu. Harmonogram cyklu będzie ustalany na początku w formie pisemnej i przekazywany uczestnikom. Przez cały okres realizacji zadania obowiązuje stały wymiar czasowy realizowanych działań.

Realizacja programu opiera się na podejściu Terapii Krótkoterminowej Skoncentrowanej na Rozwiązaniach (TSR) oraz modelu NVC Porozumiewania się bez przemocy M. Rosenberga. Przykładowe, zaplanowane tematy edukacyjne w ramach cyklu:

- 1) Zjawisko przemocy w rodzinie – definicja, formy, dynamika.
- 2) Źródła przemocy - skąd się biorą zachowania przemocowe.
- 3) Perspektywa prawna – jakie konsekwencje mogą ponieść osoby stosujące przemoc.
- 4) Mity i stereotypy podtrzymujące przemoc.
- 5) Potrzeby człowieka – dlaczego warto umieć je rozpoznawać i dbać o ich zaspokajanie.
- 6) Uczucia i emocje człowieka – jak sobie z nimi radzić.

- 7) Komunikacja bez przemocy.
- 8) Zachowania asertywne jako alternatywa dla zachowań agresywnych.
- 9) Rozwiązywanie konfliktów bez przemocy.
- 10) Jak radzić sobie ze złością.
- 11) Potrzeby dzieci – potrzeby rodziców – rodzina w rozwoju – wychowanie bez przemocy, wpływ przemocy domowej na zachowanie i psychikę dzieci .
- 12) Jak doceniać siebie i radzić sobie w życiu w oparciu o osobistą moc.

Grupa będzie miała charakter zamknięty w ramach danego cyklu. Zakłada się, że w przypadku wolnych miejsc będzie istniała możliwość dołączenia do grupy przez osoby chętne (po uprzedniej konsultacji wstępnej).

Ze względu na doświadczenia związane z absencją uczestników w oddziaływaniach grupowych zakładamy, że trzy nieusprawiedliwione nieobecności równoznaczne będą z rezygnacją danej osoby z udziału w danej edycji programu.

Warunkiem koniecznym ukończenia programu, a tym samym uzyskania zaświadczenia o ukończeniu programu, będzie uczestnictwo w co najmniej 70% oddziaływań.

Każdy uczestnik w trakcie trwania programu będzie miał możliwość otrzymania potwierdzenia o zakwalifikowaniu się do udziału w grupie korekcyjno-edukacyjnej oraz o dotychczasowej ilości godzin uczestnictwa w oddziaływaniach. Potwierdzenie to nie jest tożsame z zaświadczeniem o ukończeniu programu co planujemy wyraźnie rozróżnić w odpowiednim druku tak aby służby i instytucje, którym będzie ono przedstawiane, miały jasną informację z jakich działań programu korzysta uczestnik (oddziaływania grupowe i indywidualne) oraz wymogów jakie musi spełniać osoba chcąc ukończyć program.

IV. PARTNERZY PROGRAMU

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łosicach w celu osiągnięcia założonych celów współpracuje z następującymi instytucjami i organizacjami:

- sądy, kuratorzy;
- prokuratorzy;
- policja;
- ośrodki pomocy społecznej;
- gminne komisje ds. rozwiązywania problemów alkoholowych;

- zespoły interdyscyplinarne;
- organizacje pozarządowe;
- rodziny uczestników programu.

V. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Opracowanie i realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową należy do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat. Środki na realizację i obsługę programu zapewnia budżet państwa, który decyduje o wysokości przyznanych środków finansowych na ten cel. Przewiduje się możliwość modyfikacji zaplanowanych działań, terminu ich realizacji oraz źródeł finansowania w celu zwiększenia efektywności założeń programu.

VI. MONITORING

Program korekcyjno-edukacyjny adresowany do osób stosujących przemoc domową objęty będzie działaniami monitorującymi i ewaluacyjnymi, które przeprowadza realizator programu oraz osoba prowadząca zajęcia. Monitoring będzie prowadzony w trakcie trwania programu i do 3 lat po jego zakończeniu. Osoba prowadząca zajęcia w trakcie trwania programu monitorować będzie jego efekty pod względem zaplanowanych założeń, działań i rezultatów oraz zachowań uczestników związanych z przemocą poprzez rozmowę, obserwację postaw i zachowań uczestników oraz analizę stopnia adekwatności treści programu do oczekiwań uczestników. W procesie monitoringu wezmą udział uczestnicy programu, ich rodziny, a także partnerzy programu. Monitoring polegać będzie na weryfikowaniu efektów programu, uzyskaniu informacji o zachowaniu uczestników programu wobec członków rodziny w szczególności poprzez:

- kontakt pisemny lub/i telefoniczny z ośrodkami pomocy społecznej właściwymi ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu uczestnika programu;
- kontakt z innymi, nie zamieszkującymi wspólnie członkami rodziny;
- kontakt z policją w celu uzyskania informacji na temat ewentualnych zgłoszeń dotyczących aktów przemocy;
- kontakt z członkami zespołu interdyscyplinarnego lub/i grupy roboczej.

Ponadto uczestnicy programu wypełnią ankietę (-pre) przed rozpoczęciem programu oraz ankietę (-post) po zakończeniu programu z uczestnikami w celu ewaluacji programu.

VII. ZAGROŻENIA REALIZACJI PROGRAMU

Realizatorem programu korekcyjno-edukacyjnego na terenie powiatu łosickiego jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łosicach. Realizacja programu nastąpi w określonym czasie w ciągu zaplanowanych działań zmierzających do wybranej grupy odbiorców, wymagający zaangażowania środków rzeczowych, ludzkich i finansowych. Realizacja programu wiąże się z ryzykiem wystąpienia zjawisk czy działań, które mogą mieć negatywne skutki dla przebiegu programu. Największe zagrożenia mogą wystąpić w sytuacji braku zainteresowania adresatów uczestnictwem w programie oraz brakiem osób prowadzących oddziaływanie.

PRZEWODNICZĄCA
Urszula Sadowska
Urszula Sadowska